

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

Калінська Наталія¹, Ременяк Олеся²

Опубліковано	Секція	УДК
30.05.2025	Право	342.9:061.1ЄС

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18615376>

Анотація. Досліджено та порівняно адміністративно-правові механізми регулювання публічних послуг в Україні та країнах Європейського Союзу (ЄС). Обґрунтовано стратегічну необхідність гармонізації національного законодавства з *acquis communautaire* для забезпечення сервісно-орієнтованої моделі публічної адміністрації. Проаналізовано концептуальні засади, інституційні механізми та ключові інструменти забезпечення якості послуг, включаючи стандартизацію, ліцензування та процедури оскарження в обох системах. Виявлено критичні відмінності, які полягають у фрагментації українського законодавства, відсутності єдиного Адміністративно-процедурного кодексу та недостатній імплементації принципів «Once-Only» і інклюзивності. Визначено основні прогалини, які створюють ризики для правової визначеності, та сформульовано практичні рекомендації, які передбачають пріоритетне прийняття АПК та зміцнення інституційної спроможності регуляторів для забезпечення прозорого, ефективного та інклюзивного доступу до публічних послуг.

Ключові слова: адміністративні послуги, правові механізми, адміністративно-правове регулювання, сервісно-орієнтована держава; Європейський Союз, гармонізація законодавства.

Comparative analysis of administrative and legal mechanisms for the regulation of public services in Ukraine and EU countries

Annotation. The article presents a comprehensive comparative administrative and legal analysis of the mechanisms governing the provision and regulation of public services in

¹ Калінська Наталія Михайлівна, кандидат юридичних наук, викладач кафедри адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права Львівського університету бізнесу та права, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5434-4843>

² Ременяк Олеся Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та інформаційної діяльності Державного вищого навчального закладу «Національний лісотехнічний університет України», ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5175-1280>

Ukraine and leading European Union (EU) Member States. The research substantiates the strategic imperative of harmonizing Ukraine's national legislation with the *acquis communautaire*, particularly in light of the objective to transition from a legacy command-and-control administrative model to a modern service-oriented model of public administration rooted in the principles of Good Governance (NPM/NPG).

The study systematically analyzes and contrasts the conceptual foundations (user-centricity, proportionality, Rule of Law) and institutional frameworks of both systems, focusing on the distinct roles of central executive bodies (strategic oversight in the EU vs. direct control in Ukraine), the functions of local self-government (subsidiarity), and the competence and independence of specialized sector regulators (e.g., in energy, transport).

Key administrative and legal instruments for quality and accessibility assurance are scrutinized, including standardization, licensing procedures, and the crucial mechanisms for citizen appeal and legal protection. The analysis reveals critical disparities: while the EU relies on codified administrative procedures (e.g., in Germany and Poland) to guarantee predictability and transparency, the Ukrainian system is characterized by legal fragmentation, the absence of a unified Administrative Procedure Code (APC), and procedural complexity. Furthermore, a significant gap lies in the insufficient legal implementation of core digital principles such as the "Once-Only" principle (OOP) and comprehensive inclusivity standards derived from the EU's requirements for digital accessibility (WCAG) across all service delivery channels.

The findings identify major gaps that create risks for legal certainty, administrative efficiency, and investor confidence. Based on these insights, the article concludes with a set of practical recommendations for legislative reform. These include the priority adoption and financial backing for the implementation of the APC; the legal embedding of the OOP and universal design standards in digital service infrastructure; and the decisive strengthening of the institutional and financial independence of sector regulators to ensure their autonomy from political influence and enhance accountability in public service provision. The successful implementation of these measures is deemed essential for meeting EU accession criteria and securing transparent, effective, and inclusive public service access for all citizens.

Keywords: Administrative services; Legal mechanisms; Administrative and legal regulation; Service-oriented state; European Union; Legislative harmonization.

Вступ

Забезпечення громадян якісними та доступними публічними послугами є однією з ключових функцій сучасної демократичної та соціальної держави. Від ефективності та прозорості адміністративно-правових механізмів їхнього регулювання безпосередньо залежить рівень довіри суспільства до влади та, зрештою, реалізація конституційних прав і свобод людини. В умовах євроінтеграційного курсу України, гармонізація національного законодавства зі стандартами та найкращими практиками Європейського Союзу набуває стратегічного значення. Це стосується і сфери публічного адміністрування, де запровадження європейських підходів до регулювання, контролю та надання публічних послуг є необхідною умовою для формування сервісної моделі держави. Незважаючи на значний прогрес, адміністративно-правове регулювання публічних послуг в Україні досі містить низку застарілих елементів, що ускладнює його ефективність, прозорість та відповідність принципам належного урядування (Good Governance). Таким чином, виникає гостра наукова та практична

потреба у глибокому порівняльному аналізі українських та європейських механізмів регулювання, що дозволить ідентифікувати оптимальні шляхи їхньої модернізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика адміністративно-правового регулювання публічних послуг тривалий час перебуває в полі зору вітчизняних та зарубіжних науковців. Теоретичні основи адміністративного права та публічного адміністрування послуг розкрито у працях таких українських науковців, як О. Тищенко, Д. Власенко, Є. Легеза та ін., які досліджували понятійно-категоріальний апарат та структуру адміністративних послуг. Питання європейських стандартів у сфері публічного адміністрування висвітлено у роботах Я. Буряка, Н. Бортник, О. Каховича та ін., які аналізували моделі New Public Management (NPM) та New Public Governance (NPG).

Водночас, комплексний порівняльний адміністративно-правовий аналіз саме механізмів регулювання публічних послуг, який би охоплював конкретні інструменти, процедури та інституційні особливості України та провідних країн-членів ЄС, залишається недостатньо розробленою частиною загальної проблеми. Зокрема, потребують детального вивчення питання адаптації європейських директив щодо електронного урядування та адміністративних процедур в українське правове поле, а також виокремлення найбільш успішних практик регуляторного впливу та забезпечення якості послуг в ЄС, які можуть бути імплементовані в Україні.

Мета та завдання дослідження. Основною метою цієї статті є проведення порівняльного адміністративно-правового аналізу механізмів регулювання публічних послуг в Україні та провідних країнах Європейського Союзу. Це дослідження спрямоване на визначення ключових відмінностей, окреслення перспективних напрямків гармонізації національного законодавства та, як наслідок, розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення вітчизняної системи надання публічних послуг.

Реалізація означеної мети передбачає послідовне вирішення низки ключових дослідницьких завдань. Насамперед, необхідно визначити та зіставити концептуальні основи і принципи адміністративно-правового регулювання публічних послуг в обох юрисдикціях – Україні та країнах ЄС. Паралельно з цим слід проаналізувати інституційні механізми такого регулювання, звернувши особливу увагу на роль та функції центральних і місцевих органів влади, а також спеціалізованих регуляторів у дослідженій сфері. Подальший етап вимагає охарактеризувати та здійснити зіставлення основних адміністративно-правових інструментів забезпечення якості та доступності публічних послуг в обох юрисдикціях, таких як стандартизація, ліцензування та процедури оскарження. Завершальною стадією дослідження є виявлення найкращих європейських практик регулювання, які демонструють найвищий потенціал для імплементации в українське адміністративне право, що дозволить сформулювати конкретні та обґрунтовані практичні рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правових механізмів регулювання публічних послуг в Україні відповідно до принципів *acquis communautaire*.

Результати

Перехід України до європейських стандартів державного управління вимагає глибокого аналізу та зіставлення адміністративно-правових механізмів регулювання публічних послуг. Як засвідчила актуальність проблеми, ключовим завданням є не лише виявлення відмінностей, але й ідентифікація критичних прогалів у національній правовій системі в контексті зобов'язань перед *acquis communautaire*.

На концептуальному рівні регулювання публічних послуг у країнах ЄС базується на доктринах New Public Management (NPM) та New Public Governance (NPG), які визначають публічну адміністрацію як сервісний орган, орієнтований на клієнта

(громадянина чи бізнес). Центральними принципами є прозорість, підзвітність, ефективність та користувачоцентричність (user-centricity) [1]. Це закріплено у таких ключових актах, як Директива 2006/123/ЄС про послуги на внутрішньому ринку, що встановлює високі стандарти спрощення адміністративних процедур, зокрема, через імплементацію принципу «єдиного вікна» (Point of Single Contact) [2].

В Україні, попри проголошення сервісної моделі держави та значний розвиток мережі Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), концептуальні засади регулювання досі зберігають вплив бюрократичної, розпорядчої моделі. Хоча спільна риса полягає у визнанні необхідності підвищення якості послуг та масовій диджиталізації (проект «Дія»), фундаментальна відмінність криється у правовій культурі та процедурній забезпеченості [3]. Українське законодавство, особливо на рівні підзаконних актів, часто зосереджується на формальній відповідності процедурам, а не на їхній змістовній ефективності та зручності для кінцевого споживача.

Визначення поняття «публічні послуги» формує ідейне підґрунтя для адміністративно-правового регулювання у кожній юрисдикції. У правовій доктрині Європейського Союзу використовується ширший та більш функціональний підхід, який відображає концепцію «служіння суспільству». Публічні послуги (Public Services) часто розглядаються як частина ширших категорій, зокрема послуг, що становлять загальний економічний інтерес (Services of General Economic Interest – SGEI), які включають економічну діяльність, що здійснюється як державою, так і приватними суб'єктами, але підлягає спеціальному державному регулюванню на користь суспільства (наприклад, поштові послуги, енергетика, телекомунікації) [1, с. 204]. Це підкреслює конкурентний та ринково орієнтований елемент регулювання, навіть якщо держава встановлює високі соціальні стандарти.

Натомість, у вітчизняній правовій доктрині термін «публічні послуги» тісно асоціюється, насамперед, із «адміністративними послугами», які визначаються як результат здійснення владних повноважень органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, що має індивідуалізований характер (наприклад, видача ліцензій, дозволів, реєстрація) [2]. Такий підхід, закріплений у Законі України «Про адміністративні послуги», є більш вузьким і менш інклюзивним щодо тих послуг соціального чи економічного характеру (охорона здоров'я, освіта, комунальні послуги), які є публічними за своєю природою, але не завжди адміністративними за формою надання. У той час як європейський підхід акцентує увагу на цілях та результатах діяльності (суспільний інтерес, якість), український – часто зосереджений на суб'єкті та формі (владні повноваження).

Незважаючи на концептуальні розбіжності, обидві правові системи базуються на універсальному наборі принципів належного урядування. Законність (Rule of Law) є основоположним принципом, що вимагає, аби надання та регулювання послуг здійснювалося виключно на підставі та в межах повноважень, визначених законом. Принцип доступності має критичне значення у контексті *acquis communautaire* і, зокрема, Директиви про послуги (2006/123/ЄС), яка вимагає усунення необґрунтованих правових та адміністративних бар'єрів для доступу [3]. В Україні доступність забезпечується, зокрема, через географічну та часову зручність надання послуг через ЦНАП.

Прозорість (Transparency) є спільним наскрізним принципом, який передбачає відкритість інформації про процедури, вимоги та тарифи. У ЄС прозорість також охоплює підзвітність і право громадян на інформацію про діяльність адміністрації [4]. Принцип ефективності (Effectiveness) в європейській моделі часто інтегрується з принципом економічності та орієнтації на якість (Value for Money), що відображає вплив ідей NPM. Хоча українське адміністративне право також проголошує ці

принципи, їхня правова деталізація та процесуальне забезпечення суттєво відрізняються, що впливає на кінцевий результат.

Ключові відмінності у концептуальних підходах полягають у сфері застосування, пріоритеті процедур та моделі надання.

Європейська модель (особливо через SGEI) охоплює як класичні адміністративні функції, так і значний сектор економічних та соціальних послуг, де держава виступає регулятором (наприклад, ринки, що раніше були монополізовані). Українська модель має тенденцію до секторального регулювання, де адміністративні послуги виділені в окрему, вузьку категорію, а регулювання економічних та соціальних послуг часто здійснюється іншими галузями права, що ускладнює комплексний правовий підхід до публічних послуг як єдиного інституту [5, с. 93-95].

Європейський підхід, керований принципом належного урядування, орієнтований на правові гарантії для особи (зокрема, принцип «єдиного вікна», використання принципу мовчазної згоди, обов'язок мотивування рішення) [3]. Це робить процедуру максимально передбачуваною та орієнтованою на потреби користувача. Українська модель, попри прогрес у сфері ЦНАПів та диджиталізації, все ще демонструє надмірну бюрократичну інерцію та часто надає пріоритет дотриманню внутрішніх інструкцій органів влади, а не досягненню оптимального результату для особи.

Принциповою концептуальною відмінністю є рівень уніфікації адміністративного процесу. У більшості країн ЄС функціонує єдиний Адміністративно-процедурний кодекс, який встановлює єдині, загальні правила для всіх адміністративних органів [6, с. 58]. Ця кодифікація є втіленням концепції правової держави та передбачуваності адміністративної діяльності. В Україні, незважаючи на постійні реформи, відсутність єдиної процедурної бази фрагментує правове поле, що є найбільшим концептуальним відступом від європейських вимог до правового забезпечення публічних послуг.

Концептуальні основи, що визначають природу публічних послуг, нерозривно пов'язані з інституційними механізмами їхнього регулювання, які демонструють ключові відмінності між унітарною моделлю управління в Україні та багатогранною моделлю, що функціонує у державах-членах Європейського Союзу. У країнах ЄС, роль центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) часто зосереджена на стратегічному плануванні, встановленні загальнодержавних стандартів (наприклад, технічних регламентів, які забезпечують вільний рух послуг) та нагляді за дотриманням *acquis communautaire* [1]. Це забезпечує координацію та гармонізацію правил на внутрішньому ринку. В Україні ж ЦОВВ, зокрема профільні міністерства, традиційно відіграють більш пряму та розпорядчу роль у регулюванні, часто безпосередньо беручи участь у ліцензуванні, контролі та затвердженні процедур надання конкретних послуг, що може призводити до надмірної централізації та дублювання функцій.

Паралельно, функції місцевих органів влади у забезпеченні публічних послуг значно різняться. У європейській моделі місцеве самоврядування є основою, що забезпечує субсидіарність та територіальну доступність послуг, особливо комунальних і соціальних [2]. У багатьох країнах ЄС місцева влада має широку фінансову та адміністративну автономію для самостійного встановлення стандартів якості та тарифів, що відображає принцип децентралізації. В Україні, незважаючи на успіх децентралізаційної реформи, Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), які є точкою контакту з громадянином, часто обмежені функцією посередника або фронт-офісу, виконуючи лише частину процедури, тоді як фінальні рішення залишаються за центральними чи територіальними органами виконавчої влади [3]. Така гібридна інституційна модель призводить до розпорошеності відповідальності.

Критичним елементом європейської інституційної моделі є спеціалізовані незалежні регулятори (наприклад, у сферах енергетики, транспорту, телекомунікацій). Ці органи (як-от регулятори енергетики чи комунікацій) мають широку компетенцію щодо встановлення тарифів, доступу до мереж та антимонопольного контролю, діючи на основі принципів незалежності від політичного впливу та експертності [9]. Вони є ключовими для забезпечення конкуренції та захисту прав споживачів у секторах, що є життєво важливими для економіки. В Україні також створено подібні інститути (наприклад, НКРЕКП), проте їхня інституційна незалежність та процесуальна стійкість є предметом постійних дискусій та політичних впливів, що створює ризики для правової визначеності та інвестиційного клімату [10].

Таким чином, порівняння інституційних моделей управління демонструє, що європейська система надає перевагу децентралізації, спеціалізації та прозорості через чітке розмежування функцій (політика, регулювання, надання). Українська інституційна модель все ще характеризується посиленою роллю центральних органів у процесі регулювання, недостатньою самостійністю місцевого самоврядування та потребою у зміцненні незалежності спеціалізованих регуляторів. Це інституційне відставання створює значні перешкоди для ефективного та прозорого доступу до публічних послуг, що необхідно враховувати під час подальшої гармонізації адміністративно-правових механізмів.

Ефективність інституційних механізмів управління значною мірою залежить від якості адміністративно-правових інструментів, які використовуються для гарантування якості та доступності публічних послуг. Ключовими серед них є стандартизація та сертифікація, які слугують механізмами гарантування якості. У європейській практиці ці інструменти розглядаються як засоби забезпечення безпеки, функціональності та інтегрованості послуг, особливо у сферах, що стосуються внутрішнього ринку (Директива 2006/123/ЄС) [3]. Стандарти (ISO, EN) та сертифікація підтверджують відповідність надавача послуг визначеним критеріям, забезпечуючи правову визначеність для споживачів. В Україні стандартизація також має місце, але часто є більш формальною або ж менш інтегрованою з європейськими нормами, а її застосування у сфері соціальних та комунальних послуг не завжди має таку ж обов'язкову юридичну силу та моніторинг, як у країнах ЄС.

Інший важливий інструмент – ліцензування діяльності у сфері публічних послуг – у державах-членах ЄС застосовується з метою запобігання ризикам для суспільних інтересів (здоров'я, безпека, довкілля) та є регульованим і мінімально необхідним відповідно до вимог конкуренції та вільного руху послуг. Європейське адміністративне право вимагає, щоб ліцензійні процедури були прозорими, пропорційними та недискримінаційними, а будь-які обмеження доступу до професійної діяльності були обґрунтовані суспільним інтересом. В Україні ліцензування також є поширеним, проте система ліцензійних умов може бути надто деталізованою та забюрократизованою, іноді створюючи надлишкові адміністративні бар'єри для суб'єктів господарювання, що суперечить європейським принципам «кращого регулювання» (Better Regulation) [11, с. 93].

Визначальну роль у захисті прав особи відіграють процедури оскарження та захист прав споживачів публічних послуг. У ЄС ці процедури ґрунтуються на праві на ефективний судовий захист (ст. 47 Хартії основних прав ЄС) та на принципі належної адміністративної процедури (ст. 41), забезпечуючи швидке, прозоре та обґрунтоване досудове та судове вирішення спорів [12]. Механізми досудового оскарження через омбудсменів та спеціалізовані адміністративні трибунали є високорозвиненими. В Україні, незважаючи на існування інституту адміністративного судочинства, ефективність застосування механізмів оскарження знижується через відсутність уніфікованої адміністративної процедури, що призводить до правової невизначеності

щодо термінів та форми подання скарг до адміністративних органів [6, с. 83]. Це є однією з критичних прогалин українського законодавства, оскільки ускладнює своєчасне відновлення порушених прав споживачів публічних послуг.

Порівняння ефективності застосування цих інструментів свідчить про те, що у країнах ЄС вони функціонують у рамках системної та кодифікованої правової основи, орієнтованої на мінімізацію адміністративного тягаря та захист прав користувача, тоді як в Україні, при наявності самих інструментів (стандартизація, ліцензування, судовий контроль), їхня ефективність обмежується фрагментацією регуляторного поля та інституційною незрілістю незалежних регуляторів, що ускладнює досягнення ключової мети – забезпечення справжньої доступності та високої якості публічних послуг.

Аналіз адміністративно-правових інструментів регулювання публічних послуг спонукає до вивчення найкращих європейських практик, які слугують еталоном для модернізації національної системи, особливо з огляду на необхідність подолання виявлених прогалин, зокрема у сфері процедурної уніфікації. Успішні моделі держав-членів ЄС, таких як Німеччина, Франція та Польща, демонструють синергію між правовою кодифікацією та цифровими інноваціями. Німеччина, наприклад, є прикладом високорозвиненої кодифікації адміністративного процесу (через Адміністративно-процедурний закон – *Verwaltungsverfahrensgesetz*), що забезпечує правову передбачуваність для громадян та бізнесу [13, с. 461]. Франція демонструє високий рівень централізації експертизи та ефективності через інститут Державної Ради (*Conseil d'État*), який поєднує консультативні та юрисдикційні функції, забезпечуючи високу якість нормотворчості [14, с. 722]. Польща, як країна, що нещодавно пройшла трансформаційні процеси, є релевантним прикладом успішної імплементації *acquis communautaire*, зокрема у сфері електронного урядування та спрощення ліцензійних процедур.

Ключовим елементом, що об'єднує ці моделі, є практики забезпечення прозорості та підзвітності. Європейські регулятори та адміністративні органи зобов'язані не лише публікувати інформацію про свої рішення, але й надавати вичерпне обґрунтування відмов чи затримок, що є прямим втіленням принципу належної адміністративної процедури [15, с. 348]. Механізми публічних консультацій та обов'язкової оцінки регуляторного впливу (*Regulatory Impact Assessment*) гарантують участь зацікавлених сторін у процесі формування політики.

Водночас, найкращі європейські практики виводять принцип користувачоцентричності на рівень інклюзивності та недискримінації у доступі до публічних послуг. Концепція інклюзивності передбачає не лише формальну рівність перед законом, а й фактичне усунення всіх фізичних, інформаційних та соціальних бар'єрів для вразливих груп населення, зокрема осіб з інвалідністю, літніх громадян та мешканців віддалених територій [16]. Цей підхід є прямим втіленням вимог Хартії основних прав ЄС та Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, що вимагають застосування універсального дизайну до всіх адміністративних процесів, будівель та інформаційних ресурсів. Європейські моделі активно впроваджують мультиканальний доступ (*Multi-channel Approach*), забезпечуючи можливість отримання послуг через фізичні точки (ЦНАП), телефонні лінії, мобільні додатки та онлайн-платформи, приділяючи особливу увагу цифровій доступності (*Web Content Accessibility Guidelines*) [17]. На противагу цьому, в Україні питання інклюзивності, хоча і є законодавчо задекларованим, часто зводиться до мінімальних вимог фізичної доступності, тоді як забезпечення рівного інформаційного доступу та адаптованого інтерфейсу для всіх груп користувачів залишається значним викликом та прогалиною, що вимагає впровадження комплексних європейських стандартів.

Революційний потенціал у сфері надання публічних послуг розкрито через використання цифрових технологій. Успішні європейські практики виходять за рамки

простої оцифровки документів; вони впроваджують принцип «Digital by Default» та «Once-Only Principle» (OOP), згідно з яким громадяни та бізнес повинні надавати інформацію органам влади лише один раз [18]. Це не лише підвищує ефективність, але й слугує потужним антикорупційним інструментом. Естонська система електронного урядування (X-Road), що забезпечує безпечний обмін даними між усіма державними реєстрами, є яскравим прикладом найкращої практики, що кардинально спрощує доступ до послуг.

З огляду на це, потенціал імплементації цих практик в українське адміністративне право є надзвичайно високим. Найбільш критичними напрямками для наслідування є: (1) Кодифікація адміністративної процедури (за зразком Німеччини чи Польщі) для встановлення єдиних і прозорих правил взаємодії; (2) Закріплення принципу «Once-Only» на законодавчому рівні для забезпечення повноцінної інтероперабельності реєстрів; (3) Посилення незалежності та експертності спеціалізованих регуляторів, забезпечуючи їхню інституційну стійкість від політичних впливів. Реалізація цих кроків дозволить Україні перейти від фрагментованого регулювання до системної, сервісно-орієнтованої моделі, що відповідає вимогам *acquis communautaire* та найкращим європейським стандартам [10, с. 101].

З огляду на виявлені критичні прогалини у вітчизняному адміністративно-правовому полі, а також потенціал найкращих європейських практик, ключовим етапом на шляху європейської інтеграції України є гармонізація національного законодавства з *acquis communautaire*. Стратегічне визначення напрямків адаптації законодавства має пріоритетно зосереджуватися на впровадженні тих регуляторних механізмів, які забезпечують правову передбачуваність та сервісно-орієнтований підхід. Передусім, невідкладним завданням є кодифікація адміністративної процедури, що означає прийняття та повноцінну імплементацію єдиного Адміністративно-процедурного кодексу [20]. Цей крок дозволить усунути правову фрагментацію, забезпечить єдині стандарти для всіх органів влади та створить необхідну правову основу для реалізації принципів прозорості та належного урядування. Другим критичним напрямком є адаптація цифрових стандартів ЄС, зокрема, законодавче закріплення та забезпечення технологічного втілення «Once-Only Principle» (OOP), що мінімізує адміністративний тягар на громадян та бізнес, що є прямим виконанням вимог Директиви про послуги [3]. Третій вектор адаптації полягає у зміцненні інституційної незалежності та операційної стійкості спеціалізованих регуляторів, а також у повному впровадженні принципів універсального дизайну та інклюзивності у всі сфери надання публічних послуг, що відповідає європейській соціальній політиці [16].

Проте процес гармонізації супроводжується значними викликами та ризиками. Серед ключових викликів слід виділити політичний та інституційний опір змінам, оскільки впровадження прозорих європейських процедур обмежує дискреційні повноваження чиновників. Додатковим фактором є необхідність значних фінансових та технічних інвестицій у модернізацію IT-інфраструктури та перепідготовку персоналу, необхідних для повноцінної роботи електронного урядування та принципів OOP [18]. Основним ризиком є формальний підхід до адаптації, коли норми *acquis* перекладаються та інтегруються без глибинної зміни адміністративної культури та правосвідомості чиновників, що унеможлиблює досягнення очікуваної ефективності. Також існує ризик незбалансованості між швидкістю адаптації та збереженням національних особливостей, особливо в умовах воєнного стану, коли адміністративні механізми вимагають підвищеної гнучкості.

Для мінімізації цих ризиків та забезпечення успіху інтеграційного процесу необхідно сформулювати низку конкретних рекомендацій щодо вдосконалення

адміністративно-правових механізмів регулювання публічних послуг в Україні. Вони мають включати:

1) Пріоритетне прийняття та фінансування імплементації Адміністративно-процедурного кодексу як єдиної процедурної основи;

2) Встановлення чітких законодавчих гарантій для інклюзивності та доступності публічних послуг, зокрема щодо обов'язкової відповідності всіх електронних ресурсів міжнародним стандартам доступності (WCAG);

3) Запровадження системи обов'язкового оцінювання регуляторного впливу (RIA) за європейським зразком для всіх нормативно-правових актів, що регулюють публічні послуги, з метою їхньої пропорційності та ефективності;

4) Створення незалежної інституції для моніторингу та контролю якості надання адміністративних послуг, незалежної від центральних органів виконавчої влади, що сприятиме підвищенню підзвітності та забезпеченню прав споживачів.

Реалізація цих рекомендацій забезпечить перехід до сучасної, сервісно-орієнтованої та інклюзивної моделі публічної адміністрації.

Висновки

У проведеному дослідженні було досягнуто поставлену мету, здійснивши комплексний порівняльний адміністративно-правовий аналіз механізмів регулювання публічних послуг в Україні та країнах Європейського Союзу, що дозволило ідентифікувати ключові відмінності та розробити обґрунтовані рекомендації для гармонізації національної правової системи.

Порівняльний аналіз засвідчив, що концептуальні основи регулювання публічних послуг у країнах ЄС ґрунтуються на принципах сервісно-орієнтованої моделі, уніфікації процедур, високих стандартах прозорості та інклюзивності, що підтверджується функціонуванням єдиних адміністративно-процедурних кодексів та активним застосуванням цифрових принципів, таких як «Once-Only Principle». На противагу цьому, українська система, попри значний прогрес у сфері електронного урядування та розвитку ЦНАПів, залишається фрагментованою, зберігаючи елементи бюрократичної, розпорядчої моделі, що проявляється у відсутності єдиної правової процедури, надмірній централізації регуляторних функцій та недостатній інституційній незалежності спеціалізованих регуляторів.

Критичною прогалиною українського законодавства, виявленою в результаті зіставлення з *acquis communautaire* та найкращими європейськими практиками, є відсутність уніфікованої адміністративної процедури та недостатнє правове забезпечення принципу інклюзивності та доступності для всіх груп користувачів, включно з впровадженням вимог універсального дизайну до цифрових послуг.

На основі отриманих результатів та з метою забезпечення ефективної євроінтеграції, вкрай необхідною є реалізація таких узагальнених рекомендацій:

1. Законодавча кодифікація. Пріоритетне прийняття та фінансування імплементації Адміністративно-процедурного кодексу для встановлення єдиних, обов'язкових та прозорих правил взаємодії між адміністрацією та суб'єктами права.

2. Цифрова та інклюзивна трансформація. Забезпечення законодавчих гарантій для реалізації принципів «Once-Only» та інклюзивності (включно із відповідністю європейським стандартам доступності WCAG) у всіх електронних та фізичних механізмах надання публічних послуг.

3. Зміцнення регуляторної спроможності. Запровадження обов'язкового та системного оцінювання регуляторного впливу (RIA) за європейським зразком для забезпечення пропорційності регулювання, а також створення незалежної інституції для моніторингу та контролю якості публічних послуг.

Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямку мають бути зосереджені на дослідженні впливу кодифікації процедури на зменшення рівня корупції та підвищення довіри громадян до влади. Актуальним залишається порівняльне дослідження ефективності функціонування незалежних секторальних регуляторів (енергетики, транспорту, медицини) в Україні та ЄС після їхньої законодавчої адаптації. Окремим важливим вектором є вивчення соціально-правового ефекту впровадження принципів інклюзивності та оцінка відповідності українських цифрових публічних послуг вимогам універсального дизайну.

Список використаних джерел

1. Christensen, T., & Lægreid, P. (2007). *New Public Management: The transformation of ideas and practice*. Ashgate Publishing.
2. Павлович-Сенета, Я. П. (2024). Адміністративно-правовий механізм надання публічних послуг в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство, (2), 489–492. http://nbuv.gov.ua/UJRN/anopr_2024_2_85
3. Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market. (2006). *Official Journal of the European Union*.
4. Світличний, О. П. (2022). Публічно-сервісна діяльність органів публічної влади у захисті прав громадян. Аналітичне-порівняльне правознавство, (3), 184–189. <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264956/260937>
5. Куйбіда, В. С. (2009). Публічне адміністрування: теоретико-методологічний аспект. НАДУ.
6. Коліушко, І. Б. (2012). Адміністративна процедура та адміністративні послуги: досвід ЄС та пропозиції для України. К.І.С.
7. Рада Європи. (1985). *Європейська Хартія місцевого самоврядування*.
8. Закон України № 1508-VII. Про співробітництво територіальних громад. (2014, 17 червня). *Відомості Верховної Ради України*.
9. Majone, G. (1994). The rise of the regulatory state in Europe. *West European Politics*, 17(3), 77–101.
10. Семчишин, М. П. (2018). Правовий статус незалежних регуляторних органів в Україні: проблеми та перспективи. *Юридичний вісник*, (3), 98–105.
11. Radaelli, C. M. (2011). *The Europeanization of governance: Regulatory convergence and the transformation of national regulatory states*. Oxford University Press.
12. Charter of Fundamental Rights of the European Union, 2007/C 303/01. (2007). *Official Journal of the European Union*.
13. Fritze, M. J. (2016). Administrative procedure and public services: A comparative study of Germany and the UK. *European Review of Public Law*, 28(2), 453–478.
14. Laegreid, P. (2008). Administrative procedure and bureaucratic reform in France. *Public Administration*, 86(3), 719–737.
15. Ghelli, R., & Reitano, S. (2019). The principles of good administration in the EU and national administrative law. *European Law Journal*, 25(4), 341–357.
16. European Commission. (2010). *European disability strategy 2010–2020: A renewed commitment to a barrier-free Europe (COM(2010) 636 final)*.
17. European Commission. (2004). *Communication from the Commission on services of general interest in Europe (2004/C 43/02)*. *Official Journal of the European Union*.
18. European Commission. (2016). *E-Government action plan 2016–2020: Accelerating the digital transformation of government (COM/2016/179 final)*.
19. Проект Закону України № 3475. Про адміністративну процедуру. (2020, 27 січня). Верховна Рада України